

„Leiden hem het Kruis op, dat hij het achter Jezus droeg”.

En als zij hem weghielden, namen zij eenen Simon van Cyrene, komende van den akker, en leidden hem het kruis op, dat hij het achter Jezus droeg. Lucas 23 : 26.

Den nacht, die aan de bange worsteling met den dood voorafging, had Jezus slapeloos doorgebracht.

Laat in den avond was Jezus met zijn discipelen uit de Opperzaal, waar het Heilig Avondmaal was ingesteld, over de beek Kedron, naar den Olifberg gegaan. Daar lag de hof van Gethsemane. En toen Jezus de zwaarten doorstaand had, die hem daar het angstzweet, als in druppelen bloeds, van het gelaat hadden doen leeken, wachte hem bij den uitgang Judas met de politie op, en werd Jezus gevangen genomen. Van nachtrust alsof geen sprake. Zijn jongeren waren in slaap gevallen. Ze konden met Jezus ook niet één uur waken. En toen ging het van den Hof naar het Sanhedrin, en volgden onmiddellijk de afschuwelijke tafereelen van spot, schimp en vergelding; altemaal grievende beledigingen, straks in het Rechthuis herhaald. Wreed is Jezus daarop door de Romeinsche soldaten gestreemd en geëenseld. En zoo ving toen de harde optocht naar Golgotha aan. Jezus zelf zijn kruis torsend en na zich sleepend, en de vrouwen die hem gaan zagen; weened om 't pijnlijke van het droeve tafereel.

Was het nu niet begrijpelijk, dat Jezus ten slotte niet meer kon.

Nergens in de Evangelien wordt Jezus ons als een tweede Simon voorgesteld. In Jezus treft ons op niet één punt van zijn historie de robuuste kracht. Veel teer ontvangen we telkens weer den indruk, dat alles aan Jezus teeder en zacht was. Er was in Jezus zoo niets van het heroïsche, zelfs niet van het heroïsche dat ge in den martelaar bewoond. Het gaf zoo heel Jezus persoonlijk, toen hij 't aan de schiere betuigde: „Leet van mij dat ik zachtmoedig ben en nederig van harte”. En geheel zijn verschijning beantwoordde zoo treffend aan wat Jesaja reeds voorspeld had: „Hij had geen gedaante noch heerlijkheid; er was geen gestalte dat we hem zouden begeren hebben”.

Sprak het dan niet van zelf, dat de snelle openbaring van al de ruwheid, den smaad en de wreddheid die men zich tegenover Jezus veroorloofd had, vooral bij het gemis aan slaap, Jezus menschenlijke kracht ten slotte bijna geheel had uitgeput, en dat het dragen en torsen heel den weg lange van den zwaren kruisbalk, de weinige kracht die hem nog over bleef, te boven ging.

Jezus kon niet meer.

De wreede hardheid om een kruiseling zijn eigen kruis naar de gerechtplaats te laten sleepen, lag in de ruwheid van den toenmaligen tijd. Een terloopveroordeeld gold als een gevloekte, tegen wien alles geoorloofd was. De beide andere kruiselingen hebben ongetwijfeld ook hun kruis zelf tot op Golgotha voortgesleept, en toen de officier van de wacht, die de kruiselingen begeleidde, het kruis van Jezus afnam en het op Simon van Cyrene overleef, sprak daarin stellig geen mededogen. Dat kende de executie des tijds niet. Voeler hoe wreeder hoe beter. Maar de hoofdman van de wacht zag, dat Jezus niet meer kon. Hij zag 't dat Jezus wankelde. Misschien zelfs was Jezus onder den druk van den kruisbalk reeds eenmaal neergestort. Toch moest en Jezus en dat kruis naar Golgotha. Kon nu Jezus niet meer, dan zou een zijner soldaten het kruis hebben moeten sleuren. Dit nu ging niet. En vandaar, dat toen Simon van Cyrene werd aangeklaagd. En hem dwongen ze toen, dat hij 't kruis van Jezus afnam, en 't hem nadragen zou. De eenige vriendening die aan Jezus, bij heel den lijdensgang, is toegekomen.

Of Simon toen reeds begrepen heeft, wat geheel eenig voorrecht hem ten deel viel, weet men niet, maar in elk geval heeft hij 't heel verstaan. En nu, als wij 't indenken, wie onzer zou er dan zijn leven niet willog voor gegeven hebben, om dien tragischen dienst der liefde aan zijn Heiland te mogen bewijzen.

Toch vraagt hier iets geheel anders onze aandacht.

Als ons een bang en bitter lijden treft, is daarboven ons Hoog Vertrek, is in God onze Toevlucht, en is het keer op keer zoo wonderbaar, hoe de genade onzes Gods ons komt sterken en vertroosten. Maar juist die hemelse genade viel aan Jezus niet ten deel.

Verplaats u toch wel in Jezus' toestand.

Zoals hij daar opging naar Golgotha, rustte op hem de clock, en droeg hij Gods heiligen toorn. Tenslotte zou 't aan het Kruis uitsloopen op een volkomen van zijn God verlaten zijn. De bangheid van het lijden kon hem door zijn Vader niet worden afgenomen. Zijn sterven voor Gods uitverkooren moest en kon niet anders dan een zelfloofende van den Heiland zijn. Op den derden dag, bij de Verrijzenis, dan ja, 't alles in heerlijkheid om slaan. Maar op den weg naar Golgotha, en op Golgotha, zelf kon geen genade te weeg brengen, dat hij ophield „Man van Smartes te zijn. De drinkbeker mocht hem niet van de lippen worden genomen. Hij moest den drinkbeker ledigen tot op den laatste druppel.

En daarom wie verstaan wil, wat er bij dit van hem afnamen van het Kruis in Jezus omging, die vocht wel, hoe diep in Jezus de levenskracht reeds gezonken was, en hoe Jezus reeds wat we noemen weg was, nog eer Golgotha was bereikt.

Ook lag er in wat Simon van Cyrene deed, beidspreukbeden. Het was of in dien Simon van Cyrene, toen hij 't Kruis droeg in plaats van Jezus, voor aller oog werd afgebeeld wat Jezus op Golgotha voor ons zou doen.

Naar het strafrecht der Romeinen had niet Simon, maar Jezus dit Kruis moeten torsen, en nu treedt hij in Jezus' plaats en draagt 't voor hem. En is 't nu niet, dat naar het ons had onzes Gods de vloek van 't Kruis op ons had moeten neerkomen, en dat nu Jezus aan dat Kruis den vloek draagt voor ons?

Zoo spreekt, ongewild en onbedoeld, in dien Simon met het Kruis van Jezus op zijn schouder, een afbeelding van de plaatsbekleding die er in Jezus lijden was voor ons.

Daarop vooral moet dan ook in de sombere, zoo hoog ernstige lijdensweek het peinen onzer zelf zich telkens weer aantrekken.

Ook het sentiment wordt bij het volgen van Jezus op den lijdensweg gedurig wakker. Wie in zijn hart werkelijk persoonlijk lijde voor Jezus kent, kan niet anders dan voornemen om dien weg van Gethsemane naar Golgotha gedurig met Jezus

meelven, meegevoelen, en *wide* lijden, soms mee- weenen.

Maar, toch, daar mag onze overpeinzing niet in opgaan.

In dit sentiment is 't nog altoos of wij iets aan Jezus toebrengen. Onzemedoogen. Onze ontfoming. En onze zielsnigheid. En zeker, ook dit mag. Zelfs klaagt 't ons aan, zoo die zielsnigheid ons vreemd is.

Alleen maar, dat sentiment vertolkt u nog niet, wat 't Kruis van Jezus voor u en voor al Gods uitverkooren is. Door uw sentiment wordt Jezus nog niet het Lam Gods, dat de sonde der wereld wegdraagt. Uw sentiment, uw medegevoel zegt u nog niet, wat die offerande, wat dat vergieten van zijn bloed van Godswege voor u is geworden.

En om hier nu in te dringen, moet ge altoos weer op de plaatsbekleding teruggaan. Gij zelf dat Kruis verkiend. Gij, zoo Jezus niet verschenen was, onder dat Kruis voor eeuwig bezweken. En nu Jezus aan dat Kruis voor u gestorven, in die diepte van den dood voor u ondergegaan.

Zoo eerst komt ge uw Heiland in zijn sterven met uw ziel nabij, en zal Hij eens in uw sterven de poorte des hemels voor u ontsluiten.

Dr. A. K.

Amsterdam, 27 Maart 1914.

Op den dag van den „stillen omgang” — een soort van processie die de Roomschen te Amsterdam elk jaar houden ter gedachtenis aan het Mirakel, dat in 1345 met de hostie zoo geschied zijn en waaraan Amsterdam voor een goed deel zijn opkomst dankte — werd door het plaatselijk Comité voor de Katholieke Sociale Actie een vergadering gehouden, waarin verschillende sprekers het hadden over de ontwikkeling van het „Katholieke leven” te Amsterdam op geestelijk en maatschappelijk gebied.

Eenzijds werd zeer geroemd over de krachtige ontwikkeling van het „Katholieke leven” in Amsterdam, en wat de Roomschen te Amsterdam zoowel op het gebied van de barmhartigheid, door het stichten van gasthuizen enz, als op het gebied van de sociale actie doen, kan ook ons Protestanten ongetwijfeld eerbied afdwingen. Ook het religieuze leven schijnt te bloeien; wanneer men hoort, dat de Roomsche Kerk te Amsterdam meer dan 50 kerken en kapellen heeft en dat het Roomsche Amsterdam in trouw communie-bezoek zelfs Weenen, Madrid en Rome overtreft — het aantal communien bedroeg in het afgelopen jaar anderhalf miljoen — dan is het te begrijpen, dat de loftrampet gestoken werd.

En toch blijkt, hoe zelfs deze zoo vast aaneengesloten en door uitwendige organisatie imponeerde Kerk niet ontkomt aan de gevaren, die een wereldstad medebrengt. „Bij velen, zoo werd geklaagd, is verdwenen de echt christelijke geest, die plaats maakte voor een mondaine. Het kerkelijk leven is bij derzelen op den achtergrond geraakt. Het geloof is wellicht nog aanwezig, maar het is reeds lang niet meer heer in huis. Een geloof, dat niet gevoed wordt door gebed, lectuur, onderwijzing, christelijke gebruiken, zeden, traditie, loopt van eenen kant gevaar te verdwijnen aan bloedarmoede, en aan den anderen kant heeft het zeer weinig invloed op het streven en werken van den modernen tijd.” Wel een der gevolgen daarvan is het steeds toenemen van het getal gemengde huwelijken, die terecht de kanker worden genoemd aan het leven der Kerk. In 1911 werden 888 gemengde huwelijken door Roomschen gesloten, tegenover 703 roomsche huwelijken, zoodat het aantal gemengde huwelijken dat der roomsche belangrijke overtrof. Ongetwijfeld wijst dit op een zeer bedenkelijk verschijnsel, want het toont, hoe met name onder het opkomend geslacht al zeer weinig meer gerekend wordt met wat de Roomsche Kerk uitdrukkelijk verbiedt. Een gemengd huwelijk is dan ook bijna altoos het bewijs, dat van een ernstige religieuze overtuiging geen sprake meer is, en de kinderen, uit zulke huwelijken geboren, raken al verder van de Kerk af. Niet ten onrechte noemde de spreker zulk een gemengd huwelijk daarom een „gepleisterd graf van het godsdienstige leven.”

We wijzen daarop, omdat in deze klacht uit Roomschen kring beluisterd, een ernstige waarschuwing ook voor onze Kerken schuilt. Wel zijn zulke droeve toestanden, als waarop de cijfers dezer huwelijksstatistiek wijzen, gelukkig onder ons nog niet te vinden, maar men hoort toch maar al te vaak van voorbeelden van kinderen, uit Gereformeerde gezinnen, die huwelijken sluiten met personen, welke zood niet beslist ongelovig, toch zeker niet met ons één zijn in hun religieuze overtuiging.

Nu geeft het natuurlijk al zeer weinig, of de ouders zich al tegen zulke huwelijken verzetten, wanneer de liefde eenmaal een passie geworden is. Des te meer is het echter roeping en plicht der ouders om toe te zien, in welke kringen ze hun zonen en dochteren laten omgaan. Er schuilt in onze dagen een sterke verleiding in allerlei zoogenoemde neutrale verenigingen voor sport, muziek, letterkunde enz., waaraan maar al te vaak ook jongelui uit Gereformeerden huize deelnemen. Vooral bij den zooveel vrijeren omgang, die in onze dagen tusschen jongelieden van beiderlei geslacht bestaat, ontstaat daardoor zoo licht een intimiteit, die tot een liefde leidt. De scheidslijn, die tusschen de wereld en Gods volk behoort te bestaan, wordt daartuit uitgewischt, en de sonde, waarom de eerste wereld met den ondergang gestraft werd, wordt daardoor hernieuwd. Ook hier geldt, dat voorkomen beter is dan genezen, en de ouders hebben daarom zorg te dragen, dat de omgang hunner kinderen niet met ongelovigen geschiedt.

Maar niet alleen de ouders, ook de Kerk heeft hier een roeping te vervullen. Dat de Kerk weigeren moet zulke huwelijken

kerkelijk te bevestigen, spreekt vanzelf. Een huwelijk, dat lijnrecht ingaat tegen het gebod van den Apostel, dat een gelovige geen ongelijk juk met een gelovige mag aantrekken, kan door de Kerk niet als een Christelijk huwelijk bevestigd worden. Toch is deze weigering van de kerkelijke huwelijksbevestiging niet genoege. Er moet ook in de bediening des Woords en in de catechisatie met meer ernst op gewezen worden, dat zulke huwelijken ingaan tegen Gods gebod. En voor de droeve gevolgen, die uit zulke huwelijken voortvloeien, niet alleen voor de echtgenooten, maar ook voor de kinderen uit zulke huwelijken geboren, moet gewaarschuwd worden. Bovendien mag wel met ernst herinnerd worden aan het woord van Christus: wie vader of moeder, *erwens* of kinderen liever heeft dan Mij, is Mijns niet waardig.

Beroepen.

In de *Rotterdamsche Kerkbode* wordt naar aanleiding van het bedanken van Ds. Meyster voor het beroep naar Amsterdam de opmerking gemaakt, dat het niet wenschelijk is, predikanten, die nog pas zoo kort in hun gemeente werkzaam zijn, weg te willen roepen.

Over het algemeen stemmen we met deze opmerking gaarne in. Al heeft Amsterdam's Kerkeraad zich strikt aan de bepaling onzer Generale Synode gehouden, dat een beroep niet mag uitgebracht worden, wanneer iemand nog geen twee jaar zijn dienst vervuld heeft, toch is het zeker waar, dat zelfs een tijd van twee jaar kort genoeg is, vooral waar het een gemeente geldt als Rotterdam. In twee jaar is men niet in zulk een gemeente ingeburgerd, en het is behoudens gansch exceptionele omstandigheden, dus zeker niet gewenscht, zulk een gemeente te verlaten.

Maar waar we de juistheid dezer opmerking beamen, zouden we ter disculpatie van Amsterdam's Kerkeraad alleen willen vragen, of Rotterdam zelf hier niet het voorbeeld gaf.

Vergissen we ons niet, dan heeft Rotterdam nog pas een Dienaar des Woords beroepen, die nog geen anderhalf jaar in zijn gemeente werkzaam was.

Geschiedenisvervalsing?

De heer J. Schouten heeft onlangs een Geschiedenis der Christelijke Kerk uitgegeven, bestemd om als leidraad te dienen voor onderwijzers en onderwijzeressen aan Christelijke Scholen. Dit boek, dat zelfs in de *Nederlandsche Kerkbode* met lof gerecenseerd werd, omdat het over het geheel zeer objectief de historie beschreef, heeft de verantwoordelijkheid opgewekt van de *Kerkelijke Courant*, die den schrijver van geschiedenisvervalsing, ja zelfs van grove geschiedenisvervalsing beschuldigt.

Een dergelijke aanklacht, die wel een der zwaarste is welke tegen een geschiedschrijver kan worden ingebracht, dient natuurlijk nader bewezen te worden. De *Kerkelijke Courant* tracht dit dan ook te doen door enkele staaltjes uit dit werk mede te deelen. Zoo heet b.v. een geschiedenisvervalsing, wanneer de heer Schouten zegt, dat de Dordtsche Synode bijeenkwam, „om de aloude waarheid te handhaven” en deze Synode „het viert van een schitterenden triomf” betoekende. Evenzoo wanneer de schrijver den achteruitgang der Groninger richting verkiend acht wegens „haar loochening van de Godheid van Christus en het smalen van de leer zijner kruisverdiensten als bloedtheologie”. Toch is dit alles nog het ergste niet. Het felst wordt de toorn van de *Kerkelijke Courant* geprikkeld door wat de heer Schouten over de Afscheiding en de Doleantie schreef. Het heet geschiedenisvervalsing, wanneer de heer Schouten beweert, dat de Regering de saamkomsten van meer dan twintig personen in de dagen der Afscheiding verbood om de beweging te onderdrukken, want deze vexatoire maatregelen, waarover ieder thans wel een afkeurend oordeel uitspreekt, waren volgens de *Kerkelijke Courant* „eenvoudig (let wel) handhaving ener wet, herstelling van de ordes.”

Van geloofsvervolg, zoo heet het, was daarbij geen sprake; alleen „van handhaving van orde, en wel door de middelen, die de regering daartoe ten dienste stonden”. En in gelijken trant gaat de *Kerkelijke Courant* dan door over hetgeen de heer Schouten schreef over de Doleantie. Het is „geschiedenisvervalsing” wanneer de heer Schouten de „shotsing met de Synodale organisatie”, die toen ontstond, toeschreef aan „de streng rechtzinnige prediking, waarbij ook de oude presbyteriale kerkegeregeling van vroeger dagen paste”.

De heer Schouten had moeten spreken van „gereguleerde revolutie”, van „pauzeelagerij”, van „Kerkvoogdenoproer”, dan zou hij, zoo verklaart de *Kerkelijke Courant*, objectief en naar waarheid de geschiedenis der Doleantie verhaald hebben.

Een dergelijke kritiek als de *Kerkelijke Courant* hier uitbrengt, oordeelt natuurlijk zich zelf. Het gemis aan objectiviteit, dat de redacteur aan den heer Schouten verwijt, ligt er in deze kritiek zoo dik op, dat men den redacteur bijna zou willen toeroepen: neem eerst den balk weg uit uw eigen oog, voordat ge den splinter wilt wegdoen uit het oog van uw broeder.

Teekenend is deze kritiek alleen in zoverre, als ze toont, wat men in deze Leidsche kringen onder „geschiedenisvervalsing” verstaat.

Het doctoraat.

IV.

De gedachte, dat de „dienst der doctoren”, waarvan onze Kerkenorde gewag maakt, nog nimmer in onze Gereformeerde Kerken zou bestaan hebben en thans eerst zou moeten ingesteld worden, is derhalve onjuist gebleken. Dit misverstand kon alleen insluipen, doordat men dezen „dienst der doctoren” als een afzonderlijk kerkelijk ambt opvatte, dat door de Kerk moest worden geïnstitueerd. Het was daarom noodig, dit misverstand, dat al te lang geheerscht heeft, eens en voor goed uit den weg te ruimen. Het zal thans voor ieder duidelijk zijn geworden, dat onze Kerken, wanneer ze in haar Kerkenorde van dezen „dienst der doctoren” spraken, daarmede allerniet aan een afzonderlijk kerkelijk ambt hebben gedacht. Ze hebben zelf dit misverstand afgesneden door uitdrukkelijk te verklaren, dat zij met dezen „dienst der doctoren” niet anders bedoelden dan de „professoren in de Theologie”. En het was alleen de fout, dat men te veel staan bleef bij Artikel 2 onzer Kerkenorde en te weinig gelet heeft op hetgeen onze Kerkenorde in Artikel 18 en vervolgens naar over dezen „dienst der doctoren” zegt. Had men er acht op gegeven, dat in Artikel 18 onze Kerkenorde deze „doctoren” nader omschrijft als de „professoren in de Theologie”, dan zou dit misverstand nooit zijn opgekomen.

En evenzeer zal het duidelijk geworden zijn, dat onze Kerkenorde met dezen „dienst der doctoren” of professoren in de Theologie allerniet bedoelt professoren, die door de Kerken zijn aangesteld en aan een kerkelijke kweekschool zijn verbonden. Zulke kerkelijke kweekscholen met door de Kerken benoemde professoren bestonden in ons vaderland niet, toen onze Kerkenorde is opgesteld. Men had destijds alleen Gereformeerde Universiteiten, die door de Overheid waren in het leven geroepen, en Art. 18 kan dus alleen op de professoren in de Theologie slaan, die aan deze Gereformeerde Universiteiten waren verbonden. Het feit, dat onze Generale Synode van Dordrecht in 1618 deze professoren aan de Landshoogescholen tot hare vergadering uitnoodigde en hun zelfs volkomen gelijke rechten gaf met de andere afgevaardigden der Kerken bewijst wel, hoewel de Kerken van oordeel waren, dat deze professoren den „dienst der doctoren” voor de Kerken vervulden. Voetius, aan wiens gezag in zulke kerkrechtelijke vraagstukken wel niemand twijfelt zal, aarzelt dan ook geen oogenblik om de vraag, of deze professoren aan de Hoogescholen een heiligen en een kerkelijken dienst (officium sacrum et ecclesiasticum) vervullen, bevestigend te beantwoorden (Pol. Eccl. Pars II, p. 487).

Toch hebben onze vaders hieromtrent nooit afgeleid, dat de professoren in de Theologie, omdat zij den „dienst der doctoren” vervulden, ook door de Kerken moesten benoemen en aangesteld worden. Gold het hier een kerkelijk ambt, zoodat van Dienaar des Woords, onderling of diaken, dan zou de Kerk de beroeping tot dit ambt aan geen ander hebben mogen afstaan, zonder daarmede een der meest onvervreemdbare rechten der Kerk te hebben prijsgegeven. Tegenover elke poging van de Overheid om de benoeming van de ambtsdragers der Kerk aan zich te trekken, hebben onze Gereformeerde Kerken zich dan ook zoo beslist mogelijk verzet, en ze hebben liever vervolging en smaad verdragen, dan te gedogen, dat de Overheid de benoeming der ambtsdragers aan zich trok. Hier ging het om de soevereiniteit van Christus in zijn Kerk, die door geen aardse Overheid mocht aangetast worden. Vandaar, dat in onze Kerkenorde op dit punt onwrikbaar aan het recht der Kerk om zelf hare ambtsdragers aan te stellen, wordt vastgehouden en daarom zoowel bij de Dienaren des Woords als bij de ouderlingen en diakenen uitvoerig omschreven wordt, hoe deze „roeping tot het ambt” door de Kerk en door haar alleen moet geschieden.

Geheel anders daarentegen staat het met den „dienst der doctoren”, omdat deze dienst geen kerkelijk ambt is, en, hoe nauw verband er tusschen dezen „dienst” en de Kerk ook moge bestaan, deze dienst, gelijk Zepperus het volkomen terecht uitdrukt, niet in de Kerk, maar in de School optrad. Vandaar dat onze Kerkenorde over de wijze, waarop de professoren in de Theologie, of wil men de doctoren, tot dezen dienst zullen geroepen worden, dan ook zwijgt. Ware deze dienst der doctoren een kerkelijk ambt, dan zou de Kerkenorde, evenzeer als dit bij de andere ambtsdragers geschied is, uitvoerig hebben voorgeschreven, langs welken weg de roeping tot dit ambt moet geschieden. Juist omdat deze dienst der doctoren echter geen „kerkelijk ambt” is, maar tot den „dienst der school” behoort, kon de Kerkenorde hier geen voorschriften geven. Op de vraag, aan wie het toekomt om deze professoren in de Theologie te benoemen en aan te stellen, antwoordt Voetius dan ook, dat deze verkiezing, roeping en bevestiging tot het ambt van professor in de Theologie toekomt aan de *beheerders der school* (Pol. Eccl. Pars II p. 487). Natuurlijk voegt hij hieraan toe, dat deze benoeming tot professor in de Theologie daarom niet moet geschieden zonder den raad der Kerk te hebben ingewonnen of de toestemming der Kerk verkregen te hebben (sine consilio aut consensu ecclesiae). Dat was de eisch, dien onze Gereformeerde vaders steeds gesteld hebben, en die ook door Voetius met klem gehandhaafd wordt. Maar ze hebben nooit geëischt, dat de benoeming en aanstelling door de Kerk zelf geschieden zou, omdat ze het onderscheid tusschen *School en Kerk* steeds helder in het oog hebben gehouden. Heel de dienst der school, zoodat Calvijn het uitdrukt, niet

alleen de Hoogere maar ook de Lagere school, moge voor de Kerk van zeer hoog belang en voor het welwezen der Kerk zelfs onmisbaar wezen; de Kerk moge daarom niet buiten dezen „dienst der School” gehouden worden, alsof deze haar niet aangait; bij de benoeming van de leeraren aan deze scholen behoort ze gekend te worden, en zonder raadpleging en toestemming der Kerk behooren de professoren in de Theologie niet aangesteld te worden; maar hoe sterk onze vaders op dit alles den nadruk hebben gelegd, om den innigen band, die tusschen School en Kerk bestaat, te handhaven, ze hebben tegelijk steeds klaar en duidelijk uitgesproken, dat Kerk en School twee zelfstandige terreinen waren, en dat daarom de School niet van de Kerk moet uitgaan, maar een eigen instituut moet wezen, met zelfstandigen „scholarchen”, gelijk Voetius ze noemt, of beheerders der School, en dat aan deze beheerders der school de benoeming en de aanstelling der professoren toekomt.

Nu doet het tot dit vraagstuk er natuurlijk niets toe af, of de School door de Overheid van het land wordt opgericht, dan wel door een particuliere vereniging. Wanneer het juist is, dat onze Kerken, door de professoren in de Theologie in den „dienst der doctoren” op te nemen, als beginsel hadden willen uitspreken, dat de opleiding tot den „dienst des Woords” van de Kerk alleen mocht uitgaan, dan had de Gereformeerde Kerk de benoeming en aanstelling van deze professoren evenmin aan de Overheid als aan een particuliere vereniging mogen overlaten. De Overheid heeft evenmin als eenig particulier persoon eenige macht of bevoegdheid om een kerkelijk ambt in het leven te roepen. Voor het vraagstuk, waarom het hier gaat, is het derhalve geheel onverschillig, of de Overheid, dan wel een particuliere vereniging, zulk een School sticht. Komt de bevoegdheid om dezen „dienst der doctoren” in te stellen, alleen aan de Kerk toe, dan mag de Kerk het evenmin aan de Overheid als aan een particuliere vereniging overlaten om deze doctoren te benoemen. Maar ook omgekeerd, hebben onze Kerken terecht geoordeeld, dat deze benoeming niet van de Kerken zelf moest uitgaan, maar van de „heeren der school” gelijk Voetius het uitdrukt, dan maakt het principieel ook geen het minste verschil, of deze „heeren der school” door de Overheid worden aangewezen, dan wel door een particuliere vereniging.

Toch is ook deze voorstelling, alsof de Hoogescholen in die dagen Rijksuniversiteiten waren in dien zin als de Rijksuniversiteiten dit thans zijn, al even misleidend als wanneer men de Vrije Universiteit tegenwoordig de school van een particuliere vereniging noemt. Wie zoo spreekt toont daarmede, dat hij noch van de geschiedenis dezer Hoogescholen noch van de inrichting der Vrije Universiteit op de hoogte is. Al is het volkomen juist, dat de Landshoogescholen in de 16e en 17e eeuw door de Overheid gesticht zijn geworden, daarom waren ze volstrekt nog niet zoodanig onze Rijksuniversiteiten regeeringsinstituten. De oude idee, dat de Universiteiten zelfstandige corporaties waren in den Staat, met eigen rechten en bevoegdheden, werkte daartoe destijds nog te sterk na. De Overheid mocht zulke Hoogescholen in het leven roepen en voor haar financiële belangen zorgen, maar ze erkende de soevereiniteit in eigen kring, die aan de School toekwam, en de School zelf gedogde niet, dat de Overheid aan deze soevereiniteit te kort deed. Eerst onder de heerschappij der nieuwe Staatsidee, die met de Fransche Revolutie opkwam, is deze oorspronkelijke opvatting van de positie der Universiteiten geheel te loor gegaan en bleef van deze soevereiniteit in eigen kring bij onze Rijksuniversiteiten nauwelijks een spoor meer over. Als protest daartegen is de Vrije Universiteit opgericht, gelijk haar stichter in zijn openingsrede uiteenzet heeft, die daarom deze soevereiniteit in eigen kring als haar levensbeginsel poneerde. Dat deze Universiteit gesticht werd door een particuliere vereniging en deze vereniging ook voor haar financiële belangen zorgt, mag daarom aangaande het karakter dezer school niet op een dwaalspoor brengen. De Vereniging van Hooger onderwijs moge de moeder zijn, maar de Universiteit, die haar dochter is, is een zelfstandige School, die haar eigen rechten en bevoegdheden heeft, evenals de Hoogescholen uit de 16e en 17e eeuw. De vraag is daarom niet, of de Kerk de opleiding harer Dienaren mag overlaten aan een „particuliere vereniging”, en of een „particuliere vereniging” wel Theologie mag onderwijzen, want deze vereniging leidt niet een predikant op en heeft er nooit aan gedacht Theologie te doceeren. De vraag is alleen, of de Kerk zelf deze taak heeft te vervullen, dan wel of dit de roeping is van de *Gereformeerde Hoogeschool*, die als school van wetenschap haar eigen Goddelijke roeping heeft te vervullen naar de levensordinantie, die God, de Schepper aller dingen, ook voor de wetenschap heeft gegeven. Calvijn heeft dit zoo vroom uitgedrukt toen hij bij de openingsplechtigheid van de Akademie te Genève, die in de eerste plaats diende om Dienaren des Woords op te leiden en die toch niet van de Kerk uitging, allen opwekte om *God te danken, die deze School gesticht had* en daarmede zulk een weldaad aan Zijn Kerk had geschonken.

Zoo hebben onze vaders er dus nooit aan gedacht, omdat de „dienst der doctoren” voor de Kerk noodig was, dezen dienst als een kerkelijk ambt op te vatten, maar ze hebben steeds erkend, dat deze dienst vervuld werd door de professoren in de Theologie aan de Hoogescholen. Slechts één punt maakt verschil. Waar onze vaders, juist op grond dat deze dienst der doctoren door de professoren vervuld

werd, bij de kend z mogen wensch bleven; door he opzicht scheid Synode haar ont te kenni der Vr elk dez beginsel neerd, als „dik de Kerk heid ge mede o sten

In ha W. Koo Vrienc willen ge

Dr. I schouwv „Christel het onde sche Re Universit Van d HERAVT sedert ge druk ver heel verd verduidel CHRIST handig b den dat, I. DESKE WORDEN proble dan telke Christelij met and en leven.

De la weinig v bladrijder opgave g en doord Vooral ung — e zich ook meer he begerte, het verat vredigt, dit naar boekje te

2. Dr. CHRISTEL Amsterdam Wel g proefschr de Theol het niet uitgave h GERLINGS taald vop naast de In ha zoekeingen leven hiel dat man zijn voor werkzaam cene ont beide exu ten goede studie, di van vele worden, i verwezenl In een GERLINGS de Rom Joodsche werking v Vrouw; I Huwelij werkzaam gemeentel het bedu

Ook Dr. GERL andere re onderebri ernste g estuigend 3. Wij der 27ste rentie ge November door der studie-Ras Deze C terecht o had. Zij Comité, d dingsconfi saamkwa De buit ook met tegenwoor baar voor bare were het oogge reiden, w haren He En „w hoogdes, Koninkrij Koninpin „Het is o die als Se dit versla bijlagen t zonden an vregde t zoo wijs, wims Nas alle rijken „Want i wijzeggen Het bo verslag va zaal van de Toespj Verder vi NOVEMBER